

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ czímzendők. A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Aron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Kiállítási levelek. — A kalászos növények gyomainak ismertetése és irtása. Nagy Jenő. — A kötött talajnak mag alá való előkészítése. r. — Az 1885. évi termények kiállítása. — Egyveleg: Szereacsés méhészek-egyleti tagok. Vollmar pirulái a bor tisztántartására. A tyúkok tojóképesége. Könnyen és gyorsan elkészíthető elősövény. A lovak kólikájának új gyógykezelése. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Kiállítási levelek.

XVIII.

(G. V.) Tovább folytatva szemlénket, az állati termékek között, figyelmünk a gyapjura irányul és sajnálattal kénytelenek vagyunk bevallani, hogy a mezőgazdasági csarnoknak ezen részlete tán legkevésbé sikerült. Szinte irigykedve emlékezünk vissza Bécsre, hol 1873-ban a korán elhunyt Czilchert Béla rendezte a gyapjukiallítást, zsákokban mutatva be a mosott gyapjút, melynek megtekintését kis üvegablak tette lehetővé, a bundákat pedig oly szépen és gondosan helyezve a szekrénybe, hogy öröm volt azokon végig nézni. Budapesten vagy 50 kiállítónak terménye kizárólag szekrénybe van téve, de kevés kivétellel, a mint éppen jött, úgy, hogy a legfinomabb bunda is ritkán mutat sokat; ugyanegy birtokosnak gyapja pedig nem egymás mellett, hanem imitt-amott foglal helyet. De maguk a szekrények is mostohán vannak szituálva, a csarnok alsó oldalkapujánál két sorban és a fal mellett, úgy, hogy igen gyakran a világítás is hiányos. Sok kiállító nem igen van tisztában azzal, minő színű szalaggal kösse körül bundáját, mert ismeretes, hogy a célra a világoskék a legjobb, a gyapju szépségét leginkább feltüntető szín; míg minden más setétebb vagy rikitőbb szín, a gyapjunak szennyes vagy árnyalt kinézést kölcsönöz. Látunk itt borura derűre piros, zöld, sárga pántlikát, de még ez nem elég, van kék-fehér, kék-piros, kék-sárga, söt trikolor is, stb.

Az egyedüli külön szekrény a gyapjuosztályban az I. magyar gyapjumosó gyáré, mely kifogástalanul mosott bundá-

kat állít ki, valamint a mellékterményeket: lugot, hamuzsirt és mügyapjut.

Az intézet fennállása óta 21 $\frac{1}{2}$ millió kiló gyapjút mosott és ennek jórészt bizományilag el is adta, az árak most 100-kilónkint 5—7 frt. között váltakoznak, a szerint, a mint zsirban nyirt, timár, vagy hátan mosott gyapjuról van szó; a szigoru szoliditás, mely az intézetet jellemzi, annak igénybevétele határozottan indokolja. Egy másik gyapjumosó cégünk tudomásunk szerint az iparpatotában állított ki és így megbeszélésünk keretén kívül esik.

A termelők gyapja, mint már említettük, kissé pongyolán prezentálja magát, a mi különösen az etikettek nézve áll: sehol semmi adat, semmi felvilágosítás, akárhány helyen alig a név és lakás, sőt egyik gazdag főúrunk gyapjúján — persze az illetőnek tudta nélkül — plajbászos czédula pompázik.

A kiállítók sorában első helyen gróf Károlyi Alajost említjük, vele együtt gróf Hunyadi Imre, gr. Brunswick Géza, gr. Wimpffen Anasztázia és a gödöllői koronauradalom versenyeznek az arany gyapjuért.

A gróf Festetich-féle juhászat ujabban erős léptekkel halad az öntudatos cél felé; a fésüs irányban Skublics Sándor és a keszthelyi intézet tűnnek ki. Freystädler Vilmos kiváló gondnal választott bunda- és fürtmintákkal igyekszik tenyésztésének képet adni; hasonló szempontból érdekes a debreczeni juhtartó gazdák kollektíója is. Több brassói kereskedő a parlagi és cigája-juh gyapjút mutatja be, mely goromba szövete és pokróczok gyártására igen nagy fontossággal bír. —

Magyarország halászata még nem igen fejlődhetett rendszeresen, mert kellő oltalomban nem részesült, volt ugyan akárhány megyei szabályrendelet — egyik megye kisebb-nagyobb hűséggel másolta le a másiknak paragrafusait, — de a végrehajítás hiányos, az állapot ennél fogva siralmas volt. Csak is most, mióta vízjogi törvényünk van, lehet a halászat legális rendezéséhez fogni, s reméljük, hogy a már kész javaslat mielőbb tárgyalás alá fog kerülni.

Daczára kezdetlegességünknek, az országos kiállítás e téren még kevesebbet mutat, mint a mennyi tényleg van; több haltenyészde egészen távol maradt, de a bemutatott anyagok feltüntetése és felszerelése sem mindig kifogástalan. E speciális tárlatnak szemefénye a „Magyar halászeszközök gyűjteménye“, melyet vasszorgalmu szaktudósunk, Herman Ottó a természettudományi társulat megbízásából gyűjtött össze, s mely magába véve is egy kis muzeumot képvisel.

Herman itt, mint „Ő-i nyomok a magyar népies halászatban“ című kiállítási kalauzában írja, tisztán a népies halászatot kívánta felölelni, mert csakis ez tartja meg legtöbbször az eszközök ősi formáit és e tekintetben felette érdekes azon tapasztalat, hogy némely eszköz és alak a Wolga és a Kaspi-tó partján most is előfordul; másokat pedig — vagy legalább azoknak egyes részeit a régésznek ásója naponta földszintre hoz. A figyelmes szemlélő észre fogja venni, hogy az anyag változott, a forma tökéletesedett, az arány növekedett, de az eszközök lényege megmaradt, mert a hal sem változtatta meg sem életének feltételeit, a vizet, sem életének módját.

A magyar halászat hanyatlása — Herman szerint — főleg három okra vihető vissza; a rétek eltűnése a folyószabályozás következtében, mi által az ivásra alkalmas területek csökkentek, a rablóhalászatok kegyetlen gyakorlása, mely mérgeztől és robbanó szertől sem ijedt vissza; végre gazdálkodásunknak egyoldalú áramlata, mely a halat legkevesebbet törődik. Pedig éppen Magyarország az, melynek vizei leginkább halnak valók, így — hogy csak a nevezetesebbeket említsük — a Balaton, Duna, Tisza, Dráva, Maros és Körös stb., az ezernyi ér és patak csak védelmet kér, hogy rövid időn a természetes szaporaság útján is megnépesedhessenek.

Herman gyűjteménye nagyszámu horgot tüntet fel, majd különféle póták (jelek), hálótűk és a hal tisztítására, elkészítésére, s elköltésére szolgáló eszközök vonják magukra figyelmünket, a különböző alakú és sulyú hálókövek pedig sok eddig baltának vagy más ütőeszköznek tartott pogánykori lyukasztott kőnek valódi rendeltetéséről adnak felvilágosítást. Igen érdekes a rövid- és hosszunyelű szigonyok és hálók kollekcziója, végezetül még az ősalaku bődönhajót említjük meg, mely a Balaton taván dívik, de már tűnedezőfélben van. Ha megemlítjük, hogy Herman kiállítása dekoratív is gyönyörűen van rendezve, ha hozzátesszük, hogy az érdekes tárgyak folyton szaporodnak, mint azt a Szolnokról hozott újabb lelet bizonyítja, úgy teljes elismerésünkkel kell adózni azon ügybuzgó férfinak, ki a halászati kiállítás többi részletei közül is sok érdemet szerzett. Például tőle és Bertalan Alajostól ered a magyar halfauna bemutatása, mely számos üvegben van igen csinosan feltüntetve, miglen a szárnyas halellenségek kollekcziója, (kitől?) a vidracsaláddal együtt egy kissé viseltes. Battoni halászaink büszkeségüket: a fogast mutatják be, az egyik sajka hasonló tartalommal már 1873-ban Bécsben mosolygott reánk. Haltenyésztőink közül első sorban gróf Migazzi Vilmost említjük, ki aranyos-maróthi költőházának mintáját építé oda s az egész tenyészde tervét is közszemlére hozta; a költőház funkcióban is volt, de a folytonos vizkalamítások miatt szünetelni

kénytelen. A budapesti halászmestereket, kik különféle halakat, főleg harcsát bocsátottak a saját vagy bizottsági akváriumokba, csak az auyagnak gyors és gyakori kicserélése menti meg az elkerülhetlen károsodástól; egyedül a teknősbéka marad meg változatlan hidegvérében, akár ilyen, akár amolyan minőségű vagy nyomásu vizet kapjon. Báró Révay Gyula pisztrángtenyésztete üvegbe zárt példányokkal szerepel; ifj. Asbóth Ede macropod halai, — szerinte a leghálásabb akvárium-lakók, — vigan uszkálnak a csinos tartóban. Huzella modern halászati eszközei mellett néhány meztő kabát és mellény, végre több halzállító, számláló és költőeszköz, de minden tájékoztató és oktató felirat nélkül! Nagy mennyiségű szárított és füstölt hal mellett az Adria két óriási rákját is látjuk, a ritka csemege mindig sok nézőnek örvend.

Ezen osztályban, mint csoportbiztos Landgraf országos halászati felügyelő működött, buzgó fáradozásának konstatalása kedves kötelességünk.

A kalászos növények gyomainak ismertetése és irtása.

(Folytatás.)

12. Gabona rozsnok. *Bromus secalinus*. — Magva hasonló a rozséhoz, de kisebb és ráncosabb; 4--5 virág van egy helyen. Hasonló a puha rozsnokhoz, de nagyobb s több virág van rajta. A virág lapított, a száka rövid, görbített; kalásza többnyire kigyózdók. A művelt talajt szereti. Gabnával megőrölve a lisztnek szürkés szint kölesönöz; ha nagyobb mennyiségben van jelen, a tészta megkelését akadályozza, s a kenyér nehezen emészthető.

Legnagyobb mérvben az őszi gabuában mutatkozik.

Mivel magvai a művelt gabnanemeknél apróbbak, s különösen vékonyabbak, azok közül igen könnyen kirostálható, a mit vetőmagvaiknál ne is mulasztunk el, sőt nagyon gondosan vigyük véghez, mert a rozsnokaak majdnem egyedüli irtás módja a tiszta magvak használatában áll, ugyanis kikelés után annyira hasonló a többi gabnanemekhez, hogy csak alig lehet azoktól megkülönböztetni; épp ezért gyomlálni s kapálni kalászosok között nem is lehet.

Magva igen sokáig tartja meg csiraképességét, s épp ezért némely időben annyira elszaporodik, hogy sokan azon hiedelemben vannak, hogy vetőmagjuk rozsnokká változott át, holott ezen rozsnok már előbb földjükbe volt temetve. Ha mégis nagyon el volna földjeinken szaporodva, ne természetünk ott legalább egy ideig kalászosot, hanem inkább kapásnövényeket, s takarmányféléket, különösen lóheret, mely mig egyrészt sűrű beárnyékolásával elnyomja, másrészt a gyakori kaszálás folytán magvai be nem érhetnek, s így lassankint kipusztul, feltéve, hogy vetőmagvainkkal nem viszünk a talajba ujakat.

Mivel a rostaaljakat rendszerint állatainkkal szoktuk felétetni, ha ebben rozsnok fordulna elő, figyelemmel legyünk arra, hogy ne szemesen etessük fel, mert nehezen emészthető voltánál fogva az állatok gyomrából csiraképes állapotban jön ki, mely csiraképességét a trágyában is megtartja, s így akaratla-

nul is kivisszük szántóföldeinkre, hanem legcélszerűbb lesz megdarálva etetni föl, vagy ha ezt nem tesszük, az állatok trágyáját a compost közé adjuk, s akkor is inkább a rétek trágyázására alkalmazzuk.

13. Bogács. *Carduus*. — Legelterjedtebb faja, s mint vetési gyom leginkább alkalmatlanodik a fodorbogács — *carduus crispus* — melynek felül szőrös, alul molyhos levelei szárnyasan hasadtak, szárnyai tojásköriek, három karélyuak; a gombos virágfészkek rövid kocsányu és tövises, b borvörös virágai mind csövesek, fészkei csoportosak.

Leginkább az árpaföldeket kedveli, s azt némely évben annyira ellepi, hogy teljesen meggátolja kulturnövényeink fejlődését, miáltal a termésben felette nagy hiányt szenvedünk, épp ezért kénytelenek vagyunk ellene a lehető legerélyesebben fellépni. Őszivetéseken csak akkor fordul elő, ha azok ritkásak. Gyökereit, melyek laza talajon 1 méter, sőt nagyobb mélységre is lenyulnak, szivós életerejüknel fogva igen nehéz kiirtani, úgy, hogy még a legmélyebb szántás által elvagdalt gyökerei is képesek újból kihajtani. Éppen ezért a szokásos irtásmód, melynél legfeljebb 8—10 cmnyire a földszin alatt vágatnak el a gyökerek, nem fog vezetni teljes sikerre, mert az újra kihajtván, erőteljes növénynyé fejlődik ismét. Tapasztalt gazdák állítják, hogy gyökere 5—6 évig is megtartja életképességét a földben.

A luczerna és here igen jó irtószerei e káros gyomnak; amaz mélyre nyuló gyökereivel, emez pedig felette sűrű beárnyékolás által a kellő világosságot és levegőt elvonván tőle, megakadályozza fejlődését, s végre többszöri kaszálás után kimerülvéen, elvész.

Ha a tavaszi vetés eléggé sűrű, ez is képes elnyomni a fejlődés kisebb fokán álló bogácsokat. De mindenestre célzerű lesz kézi irtással is elősegíteni e gyom pusztítását.

Mint más gyökgyom, úgy ez is kapásnövények természetese, s mély művelés által pusztul.

Mint hogy magvai könnyen elvitetnek a szél által, mielőtt azok beérnének, kell lekaszálni.

14. Szédítő vadóc. *Lolium temulentum*. — Fűnemű növény. Levele keskeny hosszú, világoszöld, polyvai akkorák vagy hosszabbak mint a fűzérke, kalászos vagy kalásztalan viratokkal bir, s érdes és sima levélhüvelyekkel. Kalásza egyenes vagy kigyózdó, kicsiny, lapos. Az apró kalászkák az árpa kalászhoz hasonlóan vannak a kalásztartón elhelyezve. Magva apró, lapos, tojásdad, barázdolt, halványárga, apró buzaszemhez hasonló, belseje lisztes fehér édeskés ízű, könnyen elmálló. A nedves éveket szereti. Magvai soká megtartják esitaképességüket. Gabnaliszttal összevegyülve a kenyeret kékszinűvé és kellemetlen ízűvé teszi. Nagymennyiségben szédítő hatása van, honnan nevét is veszi, s ezen mérges hatása nemcsak az embereken, de az állatokon is nyilvánul. Éppen ezért a takarmánynövények közül is irtandó. Ez összes füveink közt egyetlen mérges növény. Irtása végett a szokásos irtásmódok bármelyik nemét sikerrel alkalmazhatjuk.

15. Csillaghur. *Stellaria media*. — Egy éves gyom; csészéje alján félgömbded. Levelei tojásdadok; szára egyoldalán szörvonal látható, virit egész éven át.

Igen elterjedt gaz. Előfordul úgy műveletlen, mint művelt talajon kulturnövényeink közt, s nem ritkán az egész területet ellepi; különösen oly kalászosokra veszedelmes, melyek kapálásban nem részesíttetnek. Irtása végett legcélszerűbb az állatok ellepelt területet folyton juhokkal legeltetni, melyeknek kedvencz takarmányát képezvén, földig lerágják, s így a folytonos lerágás és letaposás következtében végre is elvész.

Magva a rozszban nem, vagy igen kis mennyiségben fordul elő, melyből rostálás által könnyen eltávolítható.

16. Ragadó galaj. *Galium aparine*. — Sok virágú; levelei lándzsásak, körülbelül 1" hosszúak, melyeknek szélessége változó; kocsánya levél hónalju. Szára 2—3 méter magas. Virága apró sárga. Termése szőrös vagy kopasz és sima, magva könnyen kirosztálható a gabonából, azonban a növény szárán és levelein lévő buja növesű visszás tüskék miatt, a gabnászárakhoz erősen hozzá ragad, kapaszkodik s ezeknek földrehozásával sok kárt okoz. Irtása különös nehézségekbe nem ütközik, a talajnak jó megművelése által elpusztul.

17. Mezei kőmag. *Lithospermum arvense*. — Egy nyári gyomnövény. Virága apró, fehér. Terméskei ránczosak, érdesek, fakók, apró kavicsokhoz hasonlóak; korollája fehér. Buzavetéseken nagyon sok kárt okoz, mert sok tápanyagot von el; buza vagy rozszsal megörölvé erős, meszes burkánál fogva a lisztet kövágás után örölt liszthez hasonlóvá, vagyis kellemetlen recsegőssé teszi.

Gyomlálás által kiirtható, csak szörványosan fordulván elő.

18. Mezei csorbóka. *Sonchus arvensis* — és *Dudva csorbóka*. *Sonchus oleraceus*. — Egy éves növények, a fészkes virágúak (*Compositae*) közé tartoznak. A mezei csorbóka szára egyszerű, végén sátorozó fészkekkel; alsó levelei kaczuosak, a felsők épek, szives aljuak; fészkek pikkelyei rendszeren mirigy szőrösek. Termése fekete, öt erősen szemcsés bordával egy egy oldalon, a bordák közt redős. Különösen művelt talajon, vetések között nő. Gyomlálás s mély szántás által tökéletesen irtható.

19. A dudva csorbóka levelei változó alakúak, fogas, karélyos, szárnyasan metéltek, mindig tüskés, fogas élűek. Fészkei ernyősen állók, rendszeren meztelenek. Termése a bordák közt redős. Bordái tüskésen szemcsések, hármával egy-egy oldalon. Ez is főleg a művelt talajt kedveli. Előbbivel többnyire együtt fordul elő. A mezei csorbóka virágzik októberig, míg a dudva csorbóka már szeptemberben bevégezi virágzását. Leginkább a tavaszi vetéseken fordulnak elő. Jól kezelt gazdaságban ritka, míg elhanyagoltban felette gyakori gyom. Főleg gyomlálás által pusztíthatjuk, a midőn összegyűjtve a sertéseknek kitünő takarmányt szolgáltatnak.

20. Kenderike vagy tarka vajfü. *Galcopsis tetrahit*. — Szára sertés, levelei tojás hosszudadok, kihegyezett, néha tarkák. A korolla csöve legfeljebb akkora, mint a csésze. Ritkábban fordul elő a művelt talajon. Sulyos magvakat teremvén, kiválasztása a gabnából sok bajjal jár s éppen ezért a talajuk jó művelése által irtsuk.

21. A fütejfélék — *Euphorbiaceae* — többnyire fű-

vek, tejnedvvel, váltogató levelekkel. Virágaik egy vagy két lakuak; néha több porodás és termés virág közös burokban van. Csészéjük 4–6 hasábu, ritkán két, sok levelű, néha azonban hiányzik, mint többnyire a párta is, mely némelyeknél ugyanannyi, néha azonban több szirmu, mint mennyi csésze csucsá van. Maghonuk leginkább három rekeszü; a maglevelek behajlott szélei egy középoszlophoz nőttek; a rekeszek egy-két magcsájuk; termésök hasadt gyümölcs (tok), mely rnganyosan felnyíló részből áll.

A fűtejféleknek temérdek válfaja van, melyek azonban leginkább réteken, legelőkön fordulnak elő, hol mérges tulajdonuknál fogva annyira elrontják a legjobb szénát is, hogy semmiféle állat meg nem eszi.

A kalászosok közt leginkább előfordul a vetési fűtej — euphorbia segetalis — és a nagylevelű fűtej — e. platyphylla — mely 60–70 cm. magasra nő; továbbá az ennél valamivel magasabb szárú sárgás-zöld kis sár fűtej — e. esulae — leginkább márgás agyagos talajon. A televényes szántóföldeken pedig a kerti vagy porcsin fűtej — e. peplus — diszlik.

Irtásuk: egyszerű jó művelés, trágyázással összekötve, kikapuztítja.

Ha nagymérvben el vannak terjedve, gyakran le kell kaszálni, mert sok gyökjhajtást bocsátanak.

(Folyt. köv.)

Nagy Jenő.

A kötött talajnak mag alá való előkészítése.

A talajművelésnek célja, a talajt oly állapotba hozni, melyben az a gazdának lehető nagy hozamot biztosítani képes, és így egyrészt kell, hogy a talajt a növénytermeléshez megkívántató természettani állapotba hozza, illetőleg azt abban fentartsa; másrészt a szükséges növénytápanyagokkal ellássa, illetőleg azokat abban meggyűjtse.

E célnál első helyen okvetlenül a talajnak természettani állapota veendő tekintetbe; mert a talaj azon hely, melyben a mag csirázik, s a növény meggyökerezésével biztos álláspontot nyer, úgy, hogy a földalatti szervek elzárva a világosságtól, s tápanyagot keresve kiterjeszkednek; a földfölötti részek azonban a légkör és világosság befolyása alatt rendszeresen fejlődnek. A talajnak erőművi megművelése által tehát annak azon természettani állapotba hozatala céloztatik, mely a magnak csirázását, s a gyökérzet kedvező kifejlődését lehetővé teszi; mely továbbá a nedvesség felvételének és visszatartásának a légnek és a talaj vízében foglalt oldott sók felvételének kedvez. A talajművelésnek ezen neme minden tekintetben a kultúrának első közvetítője és a talajban foglalt növénytápanyagok értékesítésének előfeltétele, melyeknek természetes visszapótlása rothadás és elmállás következtében ugyanazon értékesített növénytápanyagok által előmozdittatik.

Bizonyos körülmények közt czélszerű lehet a növényi tápanyagok visszapótlását megszorítani vagy egészen mellőzni, mert a trágyázás költségei arányban kell hogy legyenek az általa elérendő eredménnyel. A talajnak erőművi megművelése

nélkül a talajt bevetni akarni, azonban senkinek sem jut eszébe és helytelen eljárás is volna a termelési költségek apasztása czéljából a talajnak mag alá való előkészítésére szükséges munkákat megszorítani akarni; mert a talajnak megművelése úgy mint a trágyázás, nemcsak a növények fejlődésére van befolyással, de főfeladata a talajt előbb növényekkel is benépesíteni. Ha a talaj kopár, akkor a hozam és a költség is elveszett, eltekintve még azon hátrányoktól, melyek a beárnyékolás hiányában a talajnak elparlagosításából keletkeznek. A talajnak erőművi megművelésénél megejtett hibák és mulasztások által okozott hátrányok még nagyobb mérveket ölthetnek, mint a trágyázás körül elkövetett hibák által.

A természet a növények fentartásáról, s szaporításáról emberi hozzájárulás nélkül is gondoskodik, ezt azon körülmény mutatja, hogy mindaddig is, míg az ember azoknak műveléséhez hozzáfogott volna, magukat fentartani képesek voltak.

A természetes magelvetés által azonban a növények faja lett csak fentartva, az elhullott magvaknak legnagyobb része pedig még mielőtt megérhetett volna, elpusztult, s a véletlennek köszönhető csak, hogy annak egy része megérhetett. Az okszerű művelés azon tudományon alapszik, az elvetett magnak lehető nagy száztolít csirázásra birni, s e csirákból keletkezett növényeket erőteljesen s a talaj termőképességének megfelelően fejleszteni, s így egyrészt vetésre a lehető legkevesebb vetőmag használatát megengedni, másrészt az illető területnek növényekkel való egyenlő és tökéletes benépesítését létrehozni. Minthogy rendszeren minden egészséges mag, ha egyideig a légnedvesség és meleg hatásának ki van téve, csirázik, s minthogy másrészt az első gyökcsirák a fejlődő száruk és levelek erősödése és táplálása czéljából csak akkor fejlődhetnek jól, ha a talaj állapota, az az a talajrészek azokat abban nem gátolják; így a talajnak vetés alá való előkészítésénél törekednünk kell „egészséges magot jól felporhanyított nyirkos földbe és pedig egyenlő, a növény és a talaj természetének megfelelő távolságra és mélységre vetni.”

A sorvetésnek nagy előnye abban rejlik, hogy a vetőmagnak egyenlő elosztását és megkívántató mély alátakarását megengedi; kérdés azonban, hogy ebben a csirázásra legalkalmasabb mélységben nem hiányzik-e a szükséges porhanyó föld? s ez ismét a talajnak a vetőmag alá való előkészítése czéljából eszközölt munkáktól függ. A magvaknak legnagyobb része s különösen kényesebb miveleti növényeink magvai sekélyebb alátakarást igényelnek; a csirázáshoz szükségelt éleny és hő a sekélyen alátakart maghoz előbb juthat; a lefelé törekvő gyökereknek pedig a termőföldnek annál vastagabb rétege áll rendelkezésére, s a kisebb légköri lecsapódásokat is értékesíteni képesek. A talajnak a mag befogadására való megművelésénél közvetlenül a vetés előtt alkalmazott munkák leginkább a talaj felületének felaprózására irányulnak, s ezen munka végzésére annál nagyobb figyelem fordítandó, minél érzékenyebb e tekintetben az illető növény.

A homoktalajok művelése nehézséggel nem jár, nehézséget okozhat azonban a kötött talajnak mag alá való előkészí-

tése. De minthogy egyrészt az ősszel vetendő magvak növényei rendszeren nem oly kényesek; más részt az előkészítő munkák a nyári kedvező időjárás és a talajnak jó megérlelése következtében jobban szoktak sikerülni; tekintetbe véve továbbá, hogy az őszi és téli hővobb lecsapódások az őszi vetések hosszabb tenyészideje alatt, midőn a természet téli álmát alusza, sokat javíthatnak ugyan, de hogy éppen ezen bő lecsapódások miatt a talajnak tökéletes porhanyítása alig lehetséges: azért különösen a tavaszi és nyári munkálatok azok, melyeknek helyes véghezvitele legtöbb nehézséggel jár.

Azon rossz következmények, melyek akkor mutatkoznak, ha a kötött talajt nedves állapotban — a milyenben az tavasszal rendszeren szokott lenni — szántjuk, mindenki előtt eléggé ismeretesek; azért is minden gondolkozó gazda, ha csak teheti, a szükséges szántásokat még a tél beállta előtt bevégezni iparkodik, s tavasszal a fagy behatása alatt felaprózott és könnyebben száradó talajfelületét porlasztó ekékkel, boronákkal sat. megmiveli; miáltal a talajnak mag alá való jó előkészítése elérhető.

Égészen, vagy nagy részben kötött talajjal bíró nagyobb birtokokon gyakran azon eset áll be, hogy a földnek egy részét tél előtt megszántani nem lehet, vagy hogy a talaj felületének kellő megporhanyítása nem sikerült úgy, a mint ez fagygal felváltott olvadás által elérhető lett volna. Szelid, fagy nélküli telek, nagyobb záporosók tavasszal, a talaj vize, vagy gyakori áradások képesek a talajt annyira eliszapolni és kérgessé tenni, hogy a tavaszi szántás el nem kerülhet. Tapasztalatból tudjuk, hogy ilyen körülmények között a kötött talajnak jó megmivelésére számítani alig lehet, sőt ez esetben előreláthatólag azt mondhatjuk: bajos, költséges és rossz — vágy későn.

A talaj felületének megkívántató porhanyítása ez esetben csak is ismételt boronálás és hengerezés által érhető el; oly munkát igényel tehát, mely már magában is költségesebb eszközök beszerzését vonja maga után s többnyire még sem célravezető; mert a rögök szivós központja vagy magja a kellő felaprózásnak makacsul ellent áll; végre a talaj felülete különböző nagyságu rögök keverékét képezi, s ezen rétegek mindazon tulajdonságai hiányoznak, melyekkel a jó magágy kell hogy birjon.

A megmaradt kisebb rögök, noha a henger által összenyomatnak, még sem képeznek egyenlő réteget, hanem üregek támadnak köztük, s ezekbe hull a vetőmag. Hajcsövesség általi vízfelszívásról, vagy a légkör csapadékainak visszatartásáról itt szó sem lehet, s a rögök szétesése annál később fog beállani, minél termékenyebb és simább lett a többszöri hengerezés által azoknak felülete. Egyes mélyebbre esett magvak kikelnek ugyan, de mély fekvésüknél fogva, erős növényt nem nevelhetnek; legtöbb mag pedig vagy ki sem kel, vagy csak oly későn, hogy a növény megérni már nem képes, s így a talajnak megmivelésére fordított kétszeres vagy háromszoros költség daczára, fél termés vagy ennél is kevesebb lesz az eredmény.

Egyes terményeknél p. o. a répánál, a magnak gyors és egyenletes kikéleése nemcsak azért szükséges, hogy a répa a

maga idejében és egyszerre megérjen, de azért is, mert a nem egy időben kikelt répánál a későbbben kelt növények elnyomatnak; ezenkívül hiányos vagy egyenetlen kelésnél a kapálás, melynek helyes ideje megválasztásától a termés függ, néha hetekkel késleltetik, addig pedig a gyom buján tenyész, s a gyenge növény csirái a rovarok falánságának esnek áldozatul.

Ez esetben annál bizonytalanabb a siker, minél nagyobb mennyiségű nedvességet kíván csirázásához az illető növény magva, s minél érzékenyebb és gyengébbek gyökerei, s e miatt jól előkészített magágyat kívánnak.

A kár pedig érzékenyebb akkor, ha oly forgót éri, mely a folyó évben nagy trágyatöket kamatoztatni és törleszteni volt hivatva, s ha valamely fontosabb s jövedelmezőbb növény p. o. répa vagy repce termelésére volt szánva.

Azon évben azonban nem csak azon egy forgónak a hozama lesz kisebb, hanem minthogy az ilyen hibás talajmivelés aránytalan vonó erőt felemésztett, ez által a következő növények alá eszközölt talajmivélésekre alkalmas idő is talán elmulasztott, s így ezen körülmény az utóterményekre is rossz befolyással lehet; más részt rossz termések után a kötött talaj rossz állapotban is marad vissza, mely az utónövények hozamát is megapasztja.

Azon kárt, mely évenként a talaj nem kellő megmivélése következtében nyert gyengébb termésekből ered, számokban kifejezni nehéz volna; de minden kötött talajjal bíró gazda sokszor meggyőződhetett arról, hogy egy, vagy más forgó több, talán kétszeres hozamot adott volna, ha a vetőmag jól kikelve, a talaj növényekkel gyorsan benöve, s teljesen beárnyékolva lett volna. Ezen itt előhozott egyes esetekből azonban az általánosra is bátran következtetést vonhatunk.

(F. E. Z. után)

r.

(Vége köv.)

Az 1885. évi termények kiállítása.

Az országos általános kiállítás szabályzata szerint a kiállításban csak is az 1884-dik évi termények versenyezhettek. Ezek bírálata befejeztetvén, az országos bizottság oly célból, hogy az összehasonlítás- és tanulmányozásra több alkalom nyujtassék, elhatározta megengedni azt, hogy a kiállításban, illetőleg annak I-ső csoportjában (mezőgazdaság és mezőgazdasági szakoktatás) résztvevő gazdák az évi terményeiket is kiállíthassák.

Ez értelemben mindazok, a kik az érintett csoportban terményeket állítottak ki, felkéreinek arra, hogy ugyanazon terményekből az idej termést is mutassák be.

Az e mellett megtartandó módokat nézve következők szolgáljanak irányadónak:

1. Beküldhető idej termésül mindennemű gabona és takarmánymag, továbbá burgonya és répa-félék, komló, egyszóval mindama termények, melyek az I-ső csoport részletes programjában foglaltatnak.

2. Minden kiállító csakis oly terményfajtát küldhet be, melynek 1884. évi termését kiállította, önként értetik, miszerint

jelen felhívás egyáltalában nem lévén kötelező, nem szükséges, hogy a gazda valamennyi kiállított terményféléből küldjön.

3. A beküldendő mennyiség ugyanaz, mint mely az I-ső csoport részletes programjában mindezen terményekre nézve megállapított.

4. Az egyes mutatványok a hozzátartozó feliratokkal együtt esomagolandók és együtt egy ládába rakva 5 kgr. alóli küldeményekre nézve legczélszerűbben posta útján az általános országos kiállítás bizottságához (kiállítási terület) czimezve indítandók utnak.

5. Minden ládába közvetlen a fedél alatt könnyen megtalálható módon két tárgyjegyzék helyezendő el, mely tárgyjegyzékeken a küldött mutatványok egyenként felsorolandók. Mindkét tárgyjegyzék a küldő aláírásával látandó el.

6. Önként értetik, hogy az így utólag beküldött tárgyak bíráló alá nem vétetnek.

7. A fenti pontozatok értelmében beküldendő idei termésű gazdasági terményekért a kiállítók sem térdijjal, sem egyéb költséggel nem terhelhetnek.

A terményeknek elhelyezésére, a szükséges edények és üvegekről, valamint azoknak diszes czimkéekkel való ellátásáról a kiállítási bizottság gondoskodik, úgy, hogy a beküldöket csakis a tárgyak szállítási díja terhelendi.

8. A kiállítani kívánt 1885. évi termények külön bejelentés nélkül, azonban legkésőbb szeptember hó 20-ig beküldendők.

Budapest, 1885. évi szeptember hó 1-én.

Gr. Zichy Jenő,
másod-elnök.

Matlekovits,
elnök.

EGYVELEG.

— Szerencsés méhész-egyleti tagok. Az erdélyrészi méhész-egylet évdijaikkal rendben levő tagjai közül folyó szept. hó 6-án — az alapszabályok értelmében — meg-ejtett kisorsolás után méhészeti eszközök és méhtermények nyereményében ez évben 35-ön részesültek, és pedig:

Egy-egy Bodorféle mülakban levő kitűnő méhesaládot nyertek: kolozsvári Fatter Péter és Szentábrahámi Kovács Sándor;

egy szép üvegharang (sturz) lépesmézet: Roediger Rezső;

egy-egy keret lépesmézet s egy-egy kis üveg pergetett mézet: Bokros Elek, ifj. Daróczi Miklós, Bodor Károly és gr. Bánffy György;

egy-egy keret lépesmézet: Konrad Lajos, Veress Ferencz, Ajtai K. Albert, Sipos Gábor, gr. Eszterházi Miguel és dr. Gocs Jenő;

egy-egy nagyobb s egy-egy kisebb üveg pergetett mézet: Kádbebó Kristóf, Vörös Sándor K.-Monostor, Riegel Antal, Ferenzi Áron Ielkész, dr. Szabadi Ferencz és dr. Haller Károly;

egy-egy nagyobb üveg pergetett mézet: Sándor János székely-kereszturi gymn. igazgató, Szemerjai Károly, br. Gamera Oszkar és Jakabházi András;

két-két kisebb üveg pergetett mézet: Szathmári Miklós, Szabó József Ó-Fenes és Domokos Áron;

egy-egy kisebb üveg pergetett mézet: Boér Lajos, Zsigmond Dezső, Nagy Dániel, Szász Elek, Zsakó János, Hoffmann József, Szabó Gábor Udvarhelymegye és Varga Ferencz „I-ső kör” titkár;

egy Kulisseki-féle rajfogót: Korbuly Gergely.

A nyereménytárgyak Csiki Lukács egyleti tagtárs ismert kereskedésében vehetők át személyesen vagy írásos megbízás folytán már csütörtökön (sept. 10-én) kezdve. Ha azonban távolabb lakó üggyársaink a szállítás költségeit sokallanák, s tárgyaikat vagy visszaajándékozni sziveskednének, vagy valami más intézkedést óhajtanának, azt legkésőbb folyó hó 20-ig velünk tudatni ne terheltessenek!

Az igazg. választmány megbízásából

Kolozsvárt, 1885. sept. 8.

Szentgyörgyi Lajos,
egyleti titkár.

* * *

— Vollmar pirulái a bor tisztántartására. Vollmar kempteni gyáros híres volt eddig ventilakonáiról és szűrőgépeiről. Most egy új találmányát küldte be hozzánk: a bor tisztántartására szolgáló pirulákat. Ezek 5—6 mm. átmérőjű pirulák, melyek szag- és íz nélküli tiszta viaszból készülnek. E viasz által kéneessavgáz van absorbeálva, miáltal a pirulák a bor tetején uszva azt még akkor is tisztán tartják a virágosodás, ezezesedéstől stb., midőn a hordó csapon lévén, huzamosabb ideig fel nem töltetik. A használt pirulák kimosva s megszáritva többször is használhatók ugyan, mégis tanácsos azokat háromszori használat után megújítani. A kihasznált pirulák Vollmar által felé áron visszaváltatnak. Ára egy liter pirulának 90 krajczár. Egy hectoliter bor épentartására 2000, egy literre tehát 20 pirula szükségeltetik. (B. L.)

* * *

— A tyúkok tojókéességét fokozni télen. Észak-Amerikában észrevették, hogy a tyúkok felette mohón eszik a cayenni paprikát, mi tojókéességüket télen nagyban fokozza. E tapasztalat alapján az odavaló baromfi-nyésztők 12 db. tyúknak közönséges takarmánya közé két-három napig időközben egy kis kanál finomra főzött paprikát kevernek el. A hatást fölülte kedvezőnek mondják, különösen a korai tojástartást illetőleg. Magyarázata a paprika ez előnyös hatásának ingerlő tulajdonságában rejlik; miért is, tekintettel a tyúkok organismusára, mindenesetre óvatosan kell e szerrel elbánnunk. Nem lesz érdektelen megemlíteni, hogy a csalán-magvak a paprikával egyhatásuaknak tapasztaltattak. (G. L.)

* * *

— Könnyen és gyorsan elkészíthető élő sövény. Ha a Tamarix gallica, Eleagnus augustifolia, Salix vitellina és S. aurea erőteljes példányait jól visszametszük, erős, egyenes és elég hosszú vesszőket kapunk, a melyekből az alábbi eljárás szerint szép és azonnal védő sövényt lehet készíteni.

Legalább 2—3 cm. vastag és 1.5 meter hoszszu erős, egyenes vesszőket 33—40 cm. mélyen állítunk ferdén a föld-

be, oly elrendezéssel, mint ez a rajzon látható, a keresztelési helyeken vékony fűz vesszőkkel összekötözzük, s az egészet egymástól 2 meter távolságra a földbe vert erősebb karókhöz kötözzük.

Minthogy az említett bokrok vesszői könnyen meggyökeresnek és kihajtanak, nemsokára zöldelő élősvényünk lesz, mely azonnal védelmet nyújt. A következő tavasszal az összes hajításokat 3—4 szemre visszametszük, s ezáltal erősebb hajítások keletkezését mozdítjuk elő, melyeket azután ismét keresztbe összefonunk.

Az igen nyirkos vagy éppen nedves talajban a Salix aurea, homokos talajban, melynek azonban elegendő nedvessége van, valamint a homokos agyagban, sőt a kötöttebb humosus talajban is a Tamarix, és száraz homokban az Eleagnus angustifolia tenyésznek legjobban. A napos szabad fekvést azonban mindegyik megkívánja.

Ahhoz, hogy ezen cserjék gyorsan megfogamzanak és nőjjenek, a következő előmunkálatok lesznek igen czélszerűek: először a sövény tervezett vonalának 40 cm. mélységre, s 40—60 cm. szélességre való megforgatása, a miközben ügyelni kell arra, humusban gazdagabb vagy gyepes, felső réteg alulra a gyökerek körébe, az alsóbb réteg pedig felülre jusson; másodsor, hogy a sövénykészítésre szánt vesszőket nedves talajba, vagy oly helyre, a hol öntözni lehet, vékony sorban szorosan egymás mellett becsapjuk, hogy itt callus képződjék, miáltal időt nyertünk arra, hogy a sövény helyét megforgassuk, s azután a vesszőket egy jó tavaszi eső után ültessük ki. Hogy a finom callus és a vesszők héjja ne surlódjék, azon helyekre, a hova a vesszőket szántuk, előbb a vesszőknél valamivel vastagabb keményfával lyukat furunk a földbe s a vesszőket a lyukba illesztvén, körülöttük a földet betaposuk.

Ut, a hol Tamarix bokrok vagy Eleagnus-fák vannak, ezeknek erős visszametszése által már az első évben kaphatunk elegendő sövénykészítésre alkalmas vesszőt. (F. M.)

* * *

— A lovak kólikájának új gyógykezelése. A luckai gázd. egyesületben Jacob kerületi állatorvos felolvasást tartott a lovak kólikájáról. Szerinte származhatik ez részint meghűlésből, részint emésztési zavarokból, továbbá számos egyéb okokból. A bélrendszer izgattatik, gyorsan dolgozik, a takarmánytömegek összetolulnak. A nyomás terheli az ideget s fájdalmat idéz elő. Nehéz az egyes kólikanemeket megkülönböztetni, csakis megfigyelés által jöhetünk tisztába. Az egyes gyógyszerek hatása iránt már tisztába vagyunk. Megkísérlették a beleit ingerelni, s a beteg lónak hashajtószereket adtak be. Ha azonban elgondoljuk, hogy a lónak belei 22-szer hosszabbak, mint maga az egész ló, s hogy a szereknek a nyákhártyát közvetlenül kell érni, ha azt akarjuk, hogy hassanak, könnyen belátható, hogy az erős dugulási kólikáknál a hashajtószerek csak 30 óra múlva hatnak, s így az állat gyakran előbb elhull. A külső szerek, a melyek a görcsös és meghűlésből származó kólikáknál oly kitűnően hatnak, sohasem gyakorolhatnak közvetlen hatást a belekre, s így a dugulásból származó kólikát nem gyógyíthatják meg. Ujabbán Dickerhoft tanár ajánlja, hogy

dugulási kólikáknál eserint fecskendezzünk be a bőr alá, a mely gyorsan felvételven a vérkeringésbe, csakhamar hat a belek nyákhártyáira és 15—20 percz alatt hasmenést idéz elő, a mely 2—3 óráig folytonosan tart, azután ismét magától megszűnik, és semmi hátrányos következménye nincsen. Igen macskas esetekben azonban, a hol a befecskendezést ismételni kell, néha bélhurut áll be, mely utókurát tesz szükségessé. A befecskendezés a bőr alatti kötőszövetbe történik, s öt percz alatt el van osztva az eserin a vérben. Ez a kezelés igen egyszerű, a szer azonban nem tartható el huzamosabban, s mihelyt vöröses színt kap, nem lesz többé hatása. Egyszeri befecskendezésre $\frac{1}{10}$ gramm elég, a minek az ára 80 fillér — 1 márká, tehát olcsóbb, mint bármily egyéb hashajtó, főleg az aloë. (F. É.)

Üzleti szemle.

Marha- és sertésvásárok jegyzései.

Budapesti marhavásár sept. 10-én. Összes felhajtás 4748 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 33 db. bika, 952 db ökör, 600 db vágó tehén, 270 db fejős tehén, 150 db. bival, 336 db. borju, — db. bárány, 2411 db. juh Árak: bika darabonként 70—160 frt, ökör páronként 180—330 frt, vágó tehén páronként 175—208 frt, fejős tehén darabonként 100—180 frt, bival páronként 130—200 frt, borju darabonként 30—45 frt, bárány páronként — — forint, juh páronként 10—18 frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 50—54 frt, tehénhús 44—47 frt, borjuhús 60—65 frt, bivalhús 40—44 frt.

Pozsonyi marhavásár szept. 14-én. Összes felhajtás 1394 darab, és pedig 1006 darab magyar, — darab lengyel és 183 darab német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 57—63 $\frac{1}{2}$ frt, lengyel — frt, német 60—64 $\frac{1}{2}$ frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt.

Bécsi marhavásár szept. 7-én. Összes felhajtás 2194 drb és pedig 545 drb. magyar, 932 drb. lengyel és 717 drb. német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 56—63 frt, lengyel 57—61 $\frac{1}{2}$ frt, német 50—64 frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt.

Kőbányai sertésvásár szept. 11-én. (Az első magyar sertésbizalmi és kölcsönelőező részvénytársaság jelentése.) A forgalm e héten élénk volt, az árak azonban csökkentek, mert a felhajtások jelentékenyek.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 260—320 klgr. nehéz 47 $\frac{1}{2}$ —48 krral, 180—240 klgr. nehezek 48—49 kr. Öreg 300 klgr. túli nehéz 45 — kr, vidéki sertés 47—49 kr, könnyű — kr. Transitóban: szerbiai 46—48 $\frac{1}{2}$ kr., románia — — kr, tüskés — krral tiszta kilogrammonként. Összes felhajtás: 113008 darab, összes elhajtás 99078 drb.

Bécsi sertésvásár sept. 7-én. Összes felhajtás 7189 drb. és pedig 1554 drb. nehéz, 2236 drb. középnehéz és 3369 drb. süldő. Árak 100 kilonként: nehéz 42—43 frt, középnehéz 40—41 frt, süldő 30—40 frt; szalonna és zsir 48—49 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Kivánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagyjobbítás és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSZER FERENCZ
 első magyar gép-
 és tüzoltoszerek, gyár,
 harang- és órcz-öntöde
 ERDÉLYORSZÁGI FIOKTELEPE
 Kolozsvárt.
 Bel-Monostorutca 12. szám.

Szerelő-műhely vízvezetékek kifűtés s berendezésére.

(1.) Tetemesen leszállított gyári árák mellett. (37—52.)

Eladó Tinók.

A fogarasi kir. álladalmi ménesbirtokon 187 drb. 2½ éves (harmadfü) tinó eladó. Venni szándékozók akár személyesen, akár levélben a ménesbirtok igazgatóságánál Fogarason (Erdély) jelentkezhetnek. Vasuton érkező vevők a homoródi állomáson szállnak ki, honnan az igazgatóságnál előlegesen bejelentendő napon uradalmi fogaton szállítatnak a tinók tartózkodási helyére, hol azok megszemlélhetők, s esetleg a vétel végérvényesíthető.

A fogarasi m. kir. ménesbirtok
 igazgatósága.
 (15.) (4—6)

A magyar gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állás-közvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügyvezetői iroda: Budapest, papnövelde-utca 6. szám alatt.

Krocsák G. Emil,
 e. ügyvezető.
 (37—52.) (3.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marhahús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j e z á r o k b a n													
Bécs	september	12	metermázsa	758	—	677	760	693	608	—	—	—	—
Budapest	september	12	"	715	—	610	720	620	590	—	—	—	—
Balázsfalva	september	3	hektoliter	450	350	325	—	200	450	—	—	250	36
Brassó	september	11	"	600	340	320	240	150	350	425	235	240	40
Deés	september	8	"	620	580	520	—	240	460	680	280	320	23
Gyula-Fehérvár	september	12	"	550	450	400	—	225	425	450	120	260	40
Kézdi-Vásárhely	september	3	"	580	490	360	300	150	440	330	80	260	32
Kolozsvár	september	10	metermázsa	720	—	520	—	440	560	450	150	300	44
Maros-Vásárhely	augustus	13	metermázsa	610	—	400	320	200	460	330	100	280	32
Nagy-Szeben	september	8	hektoliter	480	360	330	350	170	450	200	140	350	40—46
Nagy-Várad	september	8	"	465	398	338	268	200	405	400	150	350	48
Sepsi-Szent-György	september	14	"	600	560	380	260	155	350	300	120	150	36
Szász-Régen	september	10	"	600	450	520	350	300	460	450	270	260	28
Torda	september	12	"	500	400	400	300	200	425	300	25	250	40

Nyomatott Gámán János örökösénél, közép-utca Minorita-épület.